

تأثیر مالیات بر شرکت ها بر سرمایه گذاری بخش خصوصی

با استفاده از رهیافت کرانه ها

تانیا خسروی^۱

جمشید پزویان^۲

پذیرش: ۱۳۹۲/۰۹/۱۴

دریافت: ۱۳۹۲/۰۷/۱۰

چکیده

سرمایه گذاری از عوامل مؤثر بر رشد و توسعه اقتصادی می باشد. لذا توجه به رشد و گسترش سرمایه گذاری بخش خصوصی و عوامل مؤثر بر آن حایز اهمیت است. مالیات بر شرکت ها علاوه بر منبع کسب درآمد برای دولت، بر سرمایه گذاری بخش خصوصی اثرگذار می باشد. لذا در این مطالعه اثر مالیات بر شرکت ها بر سرمایه گذاری بخش خصوصی بررسی گردیده است. روش جمع آوری اطلاعات و آمار به صورت کتابخانه ای بوده و براساس آمارهای سری زمانی ۸۹-۱۳۵۳ که از بانک مرکزی و اداره کل امور مالیاتی، اخذ گردیده، در قالب یک الگو سرمایه گذاری نئوکلاسیکی، تأثیر متغیرهای توضیحی سرمایه گذاری بخش دولتی، مالیات بر شرکت ها، تورم، نرخ بهره، تسهیلات و دو متغیر مجازی سیاست های اصلاحی دولت و صندوق ذخیره ارزی بر سرمایه گذاری بخش خصوصی، با استفاده از روش اقتصادسنجی ARDL^۳، با توجه به معیار شوارتز بیزین با استفاده از رهیافت کرانه ها برای اقتصاد ایران، برآورد گردید. مالیات بر شرکت ها، تورم و نرخ بهره رابطه منفی با سرمایه گذاری بخش خصوصی داشته، اما سرمایه گذاری بخش دولتی، تسهیلات، سیاست های تعدیل و صندوق ذخیره ارزی، تأثیر مثبت بر روی سرمایه گذاری خصوصی داشته اند. با توجه به رابطه معکوس میان سرمایه گذاری و مالیات بر شرکت ها، اعمال معافیت های مختلف مالیاتی در بحث مالیات بر شرکت ها، تعیین نرخ استهلاک بیش از نرخ استهلاک واقعی اقتصادی، سرعت بخشیدن به استهلاک قابل قبول، استفاده از نرخ نزولی مالیات بر شرکت ها پس از چند نرخ تصاعدی و به طور کلی بازنگری در قوانین مالیاتی، اعمال سیاست هایی که باعث کاهش تورم و نرخ بهره گردد، در جهت تشویق سرمایه گذاری می تواند مؤثر واقع گردد.

واژگان کلیدی: مالیات بر شرکت ها، سرمایه گذاری بخش خصوصی، ARDL

H20,H21 JEL

۱. دانش آموخته مقطع دکتری اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات تهران، عضو هیأت علمی دانشگاه آزاد اسلامی

کرمانشاه، (نویسنده مسئول) Email: ta_khosravy@yahoo.com

۲. استاد تمام دانشکده اقتصاد دانشگاه علامه طباطبائی، استاد اقتصاد دانشگاه آزاد اسلامی واحد علوم و تحقیقات

3. Autoregressive Distributed Lag Model

۱- مقدمه

با تکامل مناسبات و تحولات اجتماعی در جوامع انسانی، لزوم توجه به حدود و وظایف و اختیارات دولت‌ها، از اهمیت خاصی برخوردار است، با عنایت به اینکه کارایی بخش خصوصی بیشتر بوده و دولت‌ها در حال کوچک شدن می‌باشند، اما به هر حال چه در دولت‌های روبه گسترش و چه در دولت‌هایی که به سمت کوچک شدن می‌روند؛ قطعاً نیاز به درآمدهای مناسب وجود دارد. مالیات‌ها مهمترین، منبع کسب درآمد برای دولت می‌باشند، علاوه بر آن ابزار مهم به کارگیری سیاست‌های مالی دولت نیز می‌باشند، از آنجا که مالیات‌ها، تخصیص منابع را تحت تأثیر قرار می‌دهند، آثار مهمی بر متغیرهای واقعی اقتصادی خواهند داشت. هدف دولت از وضع مالیات بر پایه‌های مختلف مالیاتی، صرفاً کسب درآمد بیشتر نیست، به همین دلیل در وضع مالیات بر هر پایه‌ای باید مقولات مربوط به آثار اقتصادی آن مورد توجه قرار گیرد و ترکیبی از مالیات‌ها را انتخاب نماید که آثار تخریبی کمتر داشته باشند، که در مجموع، اضافه بار مالیاتی را کاهش دهد. یکی از انواع مالیات‌های مستقیمی که اثرات مهمی بر متغیرهای واقعی اقتصاد به جا خواهد گذاشت، مالیات بر شرکت‌ها می‌باشد. در عمده کشورهای جهان، مالیات بر شرکت‌ها، بخش قابل توجهی از درآمد مالیاتی دولت را تشکیل می‌دهند. مالیات بر شرکت‌ها، به طور عمده، مالیات بر سود است که تخریب آن کمتر از مالیات بر پایه‌های دیگر مالیاتی است. همچنین مالیات بر شرکت‌ها بر اساس اصل فایده در پرداخت مالیات می‌باشد، شرکت‌ها در بسیاری موارد، از کالا و خدمات فراهم شده به وسیله دولت، بهره بیشتری می‌برند، در نتیجه بهای آن را با مالیاتی مجزا باید بپردازند. این نوع مالیات بر متغیرهای واقعی اقتصاد، از جمله سرمایه‌گذاری و تولید، تأثیر خواهد گذاشت. اینکه مالیات بر شرکت‌ها، چه آثاری بر ساختار اقتصاد، سرمایه‌گذاری و رشد، دارد؛ بسیار حایز اهمیت می‌باشد. یکی از مشکلات جدی اقتصاد ایران، سرمایه‌گذاری است، به خصوص سرمایه‌گذاری بخش خصوصی که تمایل به این امر، تحت تأثیر عوامل مختلف، بسیار پایین است و مالیات بر شرکت‌ها می‌تواند این عدم تمایل را تشدید نماید. از آنجا که تغییرات سرمایه‌گذاری آثار مهم اقتصادی، اجتماعی و... دارد و کاهش آن لطمات جبران‌ناپذیری در اقتصاد و اجتماع به بار خواهد آورد و افزایش آن سبب کاهش بیکاری «که زیان‌های اجتماعی فراوان و عمیق به دنبال دارد» می‌گردد.

لذا نظریه‌های سرمایه‌گذاری و عوامل مؤثر بر آن مورد مطالعه قرار می‌گیرد.

۲- مبانی نظری

۲-۱- نظریه‌های سرمایه‌گذاری

۲-۱-۱- نظریه یا اصل شتاب

اصل شتاب پیش از اینکه یک نظریه کامل سرمایه‌گذاری باشد، یک توضیح از سیکل‌های تجاری بوده است، به ویژه توسط هارود^۱، برای تحلیل سیکل‌های تجاری به کار برده شده و توسط ساموئلسون^۲، ارتباط متقابل بین اصل شتاب و مفهوم ضریب تکاثر، مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

۲-۱-۲- نظریه نئوکلاسیکی سرمایه‌گذاری

نظریه نئوکلاسیک سرمایه‌گذاری که توسط جورگنسون^۳ در دهه ۱۹۶۰ مطرح شد، به دنبال آن بود که رفتار سرمایه‌گذاری را با استفاده از نظریه بهینه‌سازی متعارف در اقتصاد خرد توضیح دهد، همچنین نظریه کامل تری نسبت به نظریات شتاب و نظریه کینز باشد. اساس این نظریه نئوکلاسیک سرمایه‌گذاری، آن است که برای تعیین موجودی مطلوب سرمایه نیاز به توسل به فروض غیر واقعی مانند ثابت بودن نسبت سرمایه به تولید نیست، بلکه موجودی مطلوب سرمایه با استفاده از اصول بهینه‌سازی تولید در اقتصاد خرد قابل استخراج است.

۲-۱-۳- نظریه سرمایه‌گذاری q

در سال ۱۹۲۶، نظریه ای برای تحلیل سرمایه‌گذاری توسط جیمز توبین^۴ ارائه شد که عمدتاً بر بازار سهام و قیمت‌گذاری سهام در آن تمرکز دارد. این نظریه، دیدگاهی را در مورد تصمیمات سرمایه‌گذار، در انتخاب پروژه سرمایه‌گذاری مطرح می‌کند که در

---

1. Harrod
2. Samuelson
3. Jorgenson
4. Tobin

مقایسه با الگو اصلی شتاب عقلایی تر به نظر می‌رسد، بدین معنی که این نظریه به طور اجمال به سه جنبه فراموش شده در الگو اصل شتاب اشاره می‌کند. یکی از این موارد مسئله وقفه‌ها و هزینه‌های تعدیل است که در زمان سرمایه‌گذاری این محدودیت‌ها باید در نظر گرفته شود. دومین نکته مربوط به شکل‌گیری انتظارات مربوط به هزینه‌ها و دریافت‌های آینده است و بالاخره سومین نکته، ناظر بر ریسک و ارزیابی آن توسط بازار است.

۲-۱-۴- الگوی جریان نقدی سرمایه‌گذاری

تفاوت الگو جریان نقدی با الگوهای قبلی سرمایه‌گذاری در تشخیص این واقعیت نهفته است. که سرمایه‌گذاران به سه منبع اصلی وجوه مالی متکی‌اند. جریان نقدی داخلی، اوراق قرضه و فروش سهام و اینکه هزینه استفاده هر یک از این منابع، میزان درآمد و بازدهی این منابع را نشان می‌دهد. جریان نقدی برای بنگاه‌های اقتصادی در واقع از سود بعد از پرداخت مالیات به اضافه ذخیره استهلاک صورت می‌گیرد، که با پرداخت سود سهام کمتر به سهامداران تأمین مالی می‌شود.

۲-۱-۵- الگوی خود همبستگی

شیوه الگوی خود همبستگی بر پایه عدم به کارگیری تولید، قیمت‌ها یا مالیات‌ها برای توضیح مخارج سرمایه‌گذاری مبتنی است، سرمایه‌گذاری با یک تأخیر از طریق مخارج سرمایه‌گذاری گذشته توضیح داده می‌شود. نتایج مطالعات در نظریه‌های سرمایه‌گذاری کلاسیکی، نئوکلاسیکی و کینزی نشان می‌دهد که انواع گوناگون نظریه‌های سرمایه‌گذاری که برای مسایل متفاوتی تنظیم و طراحی شده‌اند در واقع مکمل یکدیگر بوده و تناقضی بین آنان وجود ندارد. به طور کلی از مجموعه نظریات سرمایه‌گذاری استنتاج می‌شود که، ادبیات اقتصادی سرمایه‌گذاری کاملاً غنی است و انواع مختلف این الگوها با درصدی از موفقیت برای کشورهای مختلف به کار گرفته شده است.

۲-۲- عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری

سرمایه‌گذاری یکی از مهمترین اجزای تقاضای کل است که نقش بسیار تعیین‌کننده‌ای در نوسانات اقتصادی و رشد اقتصادی یک کشور ایفا می‌کند، در نظریه‌های تقاضای کل، مصرف‌روند با ثباتی را طی می‌کند و مخارج دولتی نیز یک متغیر سیاست‌گذاری است که

کنترل آن در دست دولت قرار دارد، بنابراین تنها متغیر پر تلاطم تقاضای کل که نقش عمده‌ای در ایجاد نوسانات دارد، سرمایه‌گذاری خصوصی است، لذا شناخت رفتار سرمایه‌گذاری و عوامل مؤثر بر آن، بسیار مورد توجه اقتصاددانان و سیاست‌گذاران بوده است. در ادبیات اقتصادی، بحث سرمایه‌گذاری بسیار غنی بوده و سرشار از منابع نظری تجربی در کشورهای توسعه‌یافته است. به دلیل ساختار متفاوت کشورهای توسعه‌یافته و توسعه‌نیافته با توجه به اینکه بعضی از فروض اساسی لازم در تحلیل رفتار بهینه سرمایه‌گذاری مانند وجود بازارهای مالی نسبتاً کارا و عدم کنترل‌های شدید توسط دولت در کشورهای توسعه‌نیافته فراهم نمی‌باشد، همچنین نظریه‌های سرمایه‌گذاری موجود بیشتر به تحلیل سرمایه‌گذاری خصوصی می‌پردازند و بحث‌چندانی از سرمایه‌گذاری دولتی به عمل نمی‌آید، حال آنکه در کشورهای توسعه‌نیافته، دولت نقش قابل توجهی در تشکیل سرمایه‌گذاری، لذا تحلیل دقیق اقتصاد خرد در مباحث مربوط به سرمایه‌گذاری، در کشورهای در حال توسعه‌ای مثل ایران امکان‌پذیر نمی‌باشد. اما با تکیه بر مباحث نظری مطرح شده و مطالعات تجربی صورت گرفته برای کشورهای توسعه‌نیافته عوامل مؤثر بر سرمایه‌گذاری که در مطالعات انجام شده در این کشورها بیشتر مورد تأیید قرار گرفته‌اند، در نظر گرفته شده است.

۲-۲-۱- سرمایه‌گذاری دولتی

براساس مبانی نظری این متغیر از طریق تأثیری که به طور مستقیم بر روی بازدهی سرمایه‌گذاری خصوصی به جا می‌گذارد، بر سرمایه‌گذاری خصوصی تأثیر خواهد داشت. در مورد اینکه مخارج دولتی، چه به صورت مخارج سرمایه‌های ویژه به صورت مخارج مصرفی از نظر مالی، باعث جانشینی مخارج سرمایه‌گذاری خصوصی می‌شود، هیچ تردیدی وجود ندارد. سرمایه‌گذاری دولتی باعث جانشینی مخارج سرمایه‌های دولتی به جای مخارج سرمایه‌های خصوصی می‌شود و مخارج سرمایه‌های دولتی یک نوع برون‌رانی به همراه دارد، اما سرمایه‌گذاری دولتی در امور زیربنایی مانند بزرگراه‌ها، فرودگاه‌ها، سیستم‌های آب‌رسانی و غیره، دارای یک رابطه مکمل با سرمایه‌گذاری خصوصی می‌باشد. به طور کلی متغیر مخارج دولت به نفع زیرساخت‌های اساسی (جاده، بنادر، پل‌ها، ارتباطات، آموزش و پرورش، بهداشت و...) باعث افزایش عرضه مؤثر سرمایه و نیروی کار می‌گردد، سرمایه

گذاری دولتی بالاتر در چنین مواردی، بازدهی و بهره‌وری سرمایه‌گذاری خصوصی را افزایش می‌دهد و از این طریق در واقع به جای برون‌رانی^۱، سرمایه‌گذاری خصوصی توسط سرمایه‌گذار دولتی عملاً درون‌رانی^۲ وجود دارد، که این‌گونه سرمایه‌گذاری دولتی منجر به تشویق سرمایه‌گذاری خصوصی می‌گردد.

۲-۲-۲- مالیات بر شرکت‌ها

یکی از پایه‌های عمده مالیات‌های مستقیم مالیات بر درآمد شرکت‌ها می‌باشد که شامل مالیات بر شرکت‌های دولتی و مالیات بر شرکت‌های غیر دولتی می‌باشد. صورت عمده اعمال مالیات بر سود، در مورد شرکت‌ها می‌باشد و در عمده کشورهای جهان، مالیات بر شرکت‌ها بخش قابل توجهی از درآمد مالیاتی دولت را تشکیل می‌دهد. شرکت‌های یکی از راه‌هایی است که افراد مالکیت بر دارایی‌ها را به دست می‌آورند، در نتیجه مالیات بر درآمد شرکت‌ها مانند مالیات بر درآمد صاحبان شرکت‌ها یا بر عوامل آنهاست. اگر عوامل تولید از بخش شرکت‌ها به غیر شرکت‌ها بتوانند جا به جا شوند مالیات به کل اقتصاد منتقل می‌شود. از جهت دیگر چون در عمده کشورهای مالیات بر مجموع درآمدها وجود دارد، مالیات بر شرکت‌ها یک مالیات مضاعف محسوب می‌گردد. عده‌ای موافق مالیات بر شرکت‌ها بوده، اعتقاد دارند که به فعالیت شرکت‌ها به صورت مجزا می‌توان نظر افکند و نباید مالیات بر شرکت‌ها به مثابه مالیات بر درآمد یا دیگر درآمدهای مالیاتی باشد. مالیات بر شرکت‌ها به طور عمده مالیات بر سود است که تخریب آن کمتر از مالیات بر پایه‌های دیگر مالیاتی است. وجود شرکت‌های بسیار بزرگ که سهام‌داران، کنترل‌چندانی بر آنها ندارند دلیل دیگری برای طرفداران مالیات بر شرکت‌هاست که برای این شرکت‌ها ویژگی دیگری غیر از مجموعه سهامداران آن قابل می‌شوند. مخالفین مالیات بر شرکت‌ها بیان می‌کنند که مالیات بر شرکت‌ها توسط افراد پرداخت می‌شود و هرگز نمی‌توان تصور نمود که شخصیت حقوقی یا فیزیکی یک شرکت مالیات بپردازد، موافقین در مقابل، به جنبه مالیات بر سود در مورد شرکت‌ها تأکید می‌کنند که چون این مالیات بر سود است به مصرف کنندگان و مزد بگیران منتقل نمی‌شود. مالیات بر شرکت‌ها بر اساس اصل فایده در

-
1. Crowding out
  2. Crowding in

پرداخت مالیات می‌باشد، شرکت‌ها در بسیاری از موارد از کالا و خدمات فراهم شده به وسیله دولت بهره بیشتری می‌برند، در نتیجه بهای آن را با مالیاتی مجزا باید بپردازند. همچنین مالیات بر شرکت‌ها به عنوان ابزار کنترلی می‌باشد که اثراتی همچون کنترل انحصار، محدودیت در اندازه بنگاه، تأثیر بر سرمایه‌گذاری و تأثیر بر پس انداز را دارا می‌باشد. مالیات بر سود شرکت‌ها، در ساختار مالی (پرتفولیو) شرکت اثر می‌گذارد و از طرف دیگر در سطح تولید، قیمت بازار و تکنیک تولید، می‌تواند اثر گذار باشد. این مالیات می‌تواند در مقدار سود توزیع شده، وام دریافتی، توسعه افقی و عمودی، تمرکز، سهام و... اثر گذار باشد؛ بازده خالص سرمایه را کاهش داده و در نهاده‌بری تولید، اثربخش می‌باشد، همچنین هزینه استفاده از سرمایه را افزایش می‌دهد و از این نظر تأثیر منفی روی سرمایه‌گذاری و تولید خواهد داشت. مالیات بر شرکت‌ها، در شرایط سود خالص، که به سود مارشالی شهرت دارد؛ هیچ تأثیری بر سرمایه‌گذاری و سطح تولید، نخواهد داشت؛ اما در شرایط حضور سود ناخالص، بر جریان حقیقی شرکت، یعنی بر سرمایه‌گذاری تأثیر می‌گذارد. نحوه برخورد مالیات با سرمایه‌گذاری و درآمد سرانه، اثرات قابل ملاحظه‌ای برای هزینه استفاده از سرمایه دارد؛ هزینه سرمایه‌گذاری، موجودی سرمایه مطلوب و ظرفیت تولیدی تحت تأثیر قرار می‌گیرد. معافیت استهلاک نیز، هزینه سرمایه را کاهش می‌دهد، بنابراین هر چقدر استهلاک بیشتر باشد، نرخ مؤثر مالیاتی کمتر خواهد بود و صرفه جویی مالیاتی برای سرمایه‌گذاری بیشتر می‌شود. چنانچه سرمایه‌گذاری‌ها نسبت به هم متفاوت و طول عمر مختلفی داشته باشند، ترکیبات مختلف مالیات و نرخ استهلاک، بر تخصیص منابع و سرمایه‌گذاری مؤثر خواهد بود. اگر استهلاک سریع باشد، هرچه سرمایه‌گذاری بلندمدت‌تر، سود بیشتر است و نرخ مؤثر مالیاتی کمتر خواهد بود، در نتیجه روند سرمایه‌گذاری تغییر کرده و جریان سرمایه‌گذاری به سمت سرمایه‌گذاری‌های بلندمدت حرکت خواهد نمود. دولت با اعمال معافیت‌های مختلف مالیاتی، تعیین نرخ استهلاک بیش از استهلاک واقعی اقتصادی، یا با سرعت بخشیدن به استهلاک قابل قبول، باعث تشویق سرمایه‌گذاری می‌گردد، که این مسئله ممکن است درآمد مالیاتی را در دوره مورد نظر کاهش دهد، اما با تشویق و افزایش در سرمایه‌گذاری، درآمدهای مالیاتی آینده افزایش خواهد یافت.

براساس مبانی نظری، مالیات بر شرکت‌ها بر سطح تولید و سرمایه‌گذاری تأثیر دارد.

مالیات بر شرکت ها بر جریان حقیقی شرکت یعنی بر سرمایه گذاری تأثیر می گذارد. از نظر نظری سرمایه گذاری تا زمانی ادامه دارد و انجام می شود که:

$$\begin{aligned} p \cdot \frac{dF}{dK} &\geq r + y \\ p \cdot MP_k &\geq r + y \\ V \cdot MP_k &\geq r + y \end{aligned} \quad (1)$$

باشد، که در آن:

$MP_K = \frac{dF}{dK}$ تولید نهایی سرمایه، VMP_k تولید نهایی سرمایه، P نرخ تنزیل، y نرخ استهلاک اقتصادی

حال چنانچه مالیات بر سرمایه برقرار شود خواهیم داشت:

$$\begin{aligned} p \cdot \frac{dF}{dK} &\geq r(1 + tc) + y \\ V \cdot MP_k &\geq r(1 + tc) + y \end{aligned} \quad (2)$$

روشن است که با فرض ثابت بودن P ، r ، $\frac{dF}{dK}$ ، y و با مقایسه معادلات (۱) و (۲) ملاحظه می گردد؛ با ورود مالیات، میزان سرمایه گذاری تحت تأثیر قرار می گیرد.

۲-۲-۳- تورم

تورم به عنوان اساسی ترین معضلات در طول حیات اقتصادی هر کشور شناخته می شود. تورم، افزایش مداوم در سطح عمومی قیمت ها یا کاهش مستمر در قدرت خرید پول یک کشور می باشد که هزینه های جدی بر جامعه تحمیل خواهد کرد. تورم ملایم و نه چندان زیاد پدیده ای طبیعی بوده و به نظر می رسد اختلالی در تصمیم گیری سرمایه گذاری خصوصی ایجاد نمی کند، موقتاً نرخ سود و سهم صاحبان بنگاهها را افزایش داده و شرایط مساعدی برای پس انداز و به تبع آن سرمایه گذاری فراهم می کند و تورم از نظر تغییر توزیع درآمد به نفع صاحبان سود و از کانال ایجاد پس انداز، شرایط مساعدی برای سرمایه گذاری فراهم می کند. این پدیده در سطوح بالا، علاوه بر آنکه نظام قیمت ها را مختل می کند، باعث کاهش پس اندازها، از بین رفتن انگیزه های سرمایه گذاری، فرار سرمایه از بخش دولتی به سمت فعالیت های سفته بازی و دلالی می گردد، ریسک فعالیت های

اقتصادی را افزایش می‌دهد اما برای فعالیت‌های تجاری و خدماتی زود بازده به همراه افزایش ریسک، نرخ بازدهی را به شدت افزایش می‌دهد، که این فعالیت‌ها محتاج سرمایه در گردش هستند. تورم، ارزش فعلی سرمایه‌گذاری‌هایی که با چند دوره تأخیر به بازدهی می‌رسند را کاهش می‌دهد و باعث ضرر و زیان به سرمایه‌گذاری‌های دیر بازده می‌شود. تورم و تغییرات زیاد آن موجب عدم اطمینان و در نتیجه سلب انگیزه و تأخیر در تصمیم‌گیری برای سرمایه‌گذاری می‌شود و تخصیص منابع را دچار اختلال می‌کند، همچنین به سوددهی سرمایه‌گذاری تأثیر منفی دارد.

۲-۲-۴- نرخ بهره

برای نشان دادن رابطه سرمایه‌گذاری و نرخ بهره دو روش مطرح می‌باشد که مبتنی بر ارزیابی پروژه‌های سرمایه‌گذاری است، یکی روش ارزش فعلی خالص که به ایروینگ فیشر نسبت داده می‌شود و دیگری روش کارایی نهایی سرمایه‌گذاری است که توسط کینز مطرح شده است.

۲-۲-۴-۱- روش ارزش فعلی خالص

در این روش سود یا ارزش فعلی خالص یک پروژه محاسبه گردید و ضمن نتیجه‌گیری در مورد قابل اجرا بودن آن، امکان مقایسه با پروژه‌های دیگر را نیز فراهم می‌نماید.

۲-۲-۴-۲- روش یا معیار کارایی نهایی سرمایه‌گذاری

این روش در ارزیابی سرمایه‌گذاری معیار کینز می‌باشد، در این روش از جریان درآمدها و هزینه‌های یک پروژه در طول عمر مفید آن در مورد سودآور بودن یا نبودن پروژه اظهار نظر می‌شود. کینز پیشنهاد می‌کند که به جای تبدیل کردن ارزش فعلی درآمدها و هزینه‌ها با استفاده از نرخ بهره بازار (r)، باید نرخ تنزیل را قرارداد که ارزش فعلی خالص پروژه صفر شود، یا ارزش فعلی درآمدها منهای هزینه اجرای پروژه برابر با هزینه یا سرمایه اولیه پروژه شود.

۲-۲-۵- سرمایه گذاری خصوصی، تسهیلات و اعتبارات

در تأثیر اعتبارات و تسهیلات در قالب سیاست های پولی بر سرمایه گذاری خصوصی، تردیدی وجود ندارد و نقش سیاست پولی در تشویق سرمایه گذاری خصوصی حایز اهمیت می باشد.

۲-۲-۶- سیاست های اصلاحی دولت

سیاست های دولت، متغیرهای واقعی و نرخ سرمایه گذاری در اقتصاد را تحت تأثیر قرار می دهد، آنچه از الگو های رشد درون زا نمایان می شود، این است که تغییر دایمی در سیاست های دولت، تغییرات دایمی در نرخ های رشد، در اقتصاد، ایجاد می کند. تغییر در سیاست های اقتصادی، نقش مهمی در سهم سرمایه فیزیکی و انسانی دارد، هر سیاستی که زمان صرف شده توسط شخص، برای کسب مهارت را افزایش دهد، منجر به افزایش دایمی در رشد محصول سرانه هر کارگر می شود و سرمایه گذاری را افزایش می دهد. اصلاحات بخش مالی، زمانی مناسب خواهد بود، که به رشد سرمایه گذاری کمک نماید، یک بخش مالی توسعه یافته، به رشد سرمایه گذاری کمک می نماید. اصلاحات بخش مالی، اصلاح پولی، ارزی، آیین نامه ای و ساختاری، اصلاح نظام نرخ بهره و عملیات پولی مثل آزادسازی نرخ بهره، افزایش استقلال بانک مرکزی و شیوه های کنترل پولی، توسعه بخش بانکی، بستر سازی مناسب برای رقابت بازارهای بین المللی، توسعه بازارهای ارزی خارجی و... را در برمی گیرد.

۲-۲-۷- صندوق ذخیره ارزی

این صندوق اهدافی نظیر ایجاد ثبات در میزان درآمدهای حاصل از فروش نفت خام و تبدیل دارایی های حاصل از فروش نفت خام به دیگر انواع ذخایر و توسعه فعالیت های تولیدی و سرمایه گذاری و تأمین بخشی از اعتبار مورد نیاز طرح های تولیدی و کارآفرینی بخش غیردولتی و فراهم نمودن امکان تحقق فعالیت های پیش بینی شده در برنامه را مدنظر قرار می دهد.

۳- پیشینه تحقیق

باستوس^۱ و همکارانش (۲۰۰۴) به وسیله داده‌های مقطعی از ۸۳ شرکت در سال‌های ۱۹۹۵-۱۹۸۵ استفاده کردند، هزینه سرمایه برای بنگاه تولیدی را محاسبه نمودند و به این نتیجه رسیدند که مالیات‌ها تأثیر کمی بر موجودی سرمایه مطلوب می‌گذارند و دلیل آن، معافیت‌های مالیاتی است که بر سود و استهلاک واقع می‌گردد.

وردوا^۲ (۲۰۰۴)، معادلات سرمایه‌گذاری شیلی را با استفاده از داده‌های سالانه برای سال‌های ۲۰۰۳-۱۹۷۵ با روش OLS، تخمین زد. سرمایه‌گذاری بخش خصوصی به صورت درصدی از موجودی سرمایه و یک بار دیگر نیز به عنوان درصدی از GDP متغیر وابسته و متغیرهای تأثیرگذار در الگو، سرمایه‌گذاری بخش دولتی به صورت درصدی از موجودی سرمایه، نرخ مالیات، نرخ بهره، تورم، اعتبارات بخش خصوصی و بدهی دولت بودند. نتایج حاکی از آن بود که مالیات‌ها از کانال سرمایه، سرمایه‌گذاری را تحت تأثیر قرار می‌دهند، و کاهش مالیات بر درآمد شرکت‌ها، یکی از عوامل رشد ناگهانی سرمایه‌گذاری خواهد بود.

والدس و مدینا^۳ (۱۹۹۸) به این نتیجه رسیدند که موجود بودن دارایی‌های داخلی در تصمیمات سرمایه‌گذاری شرکت‌ها، یک عامل کلیدی و اساسی به شمار می‌آید و مالیات بر سود تقسیم نشده، تأثیر منفی بر سرمایه‌گذاری خواهد داشت.

سامر^۴ (۱۹۸۸)، بر اساس مدارک مربوط به ۲۰۰ شرکت بزرگ در ایالات متحده، استدلال می‌کند که نرخ مالیات بر شرکت‌ها بر روی انباشت سرمایه تأثیر می‌گذارد و سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد.

رود و دیگران^۵ (۲۰۰۷)، تأثیر مالیات بر شرکت‌ها را در ۲۰ کشور اروپایی طی سال‌های ۲۰۰۳-۱۹۹۸ با توجه به اینکه طی دو دهه اخیر نرخ‌های مالیاتی در اروپا به طور چشمگیری کاهش داشت؛ مورد بررسی قرار داده و به این نتیجه دست یافتند که کاهش نرخ مالیات بر شرکت‌ها باعث تشویق سرمایه‌گذاری گردیده و با افزایش سرمایه‌گذاری و

-
1. Bustos
  2. Rodrigo Verdava
  3. Valdes, Medina
  4. summer
  5. Ruud de Mooij & Gaetan nicodeme

ترغیب افراد برای تشکیل شرکت، مبنای مالیاتی گسترش و در کل درآمد مالیاتی دولت افزایش می یابد.

برمن^۱ (۱۹۹۹) با بررسی شرکت های استرالیایی به این نتیجه دست یافت که در دهه ۱۹۷۰ بسیاری از شرکت ها علاقمند به سرمایه گذاری در بخش هایی بودند که درآمد و سود ناشی از آن معاف از مالیات بود. برای مثال شرکت ها به دلیل معافیت مالیاتی و نبود مالیات بر عایدی سرمایه مربوط به "سود تقسیمی سهام" به نحوی سعی در اجتناب مالیاتی داشتند.

۴- روند تغییرات مالیات بر شرکت ها در ایران

درآمد حاصل از مالیات بر شرکت ها همواره در ایران سهم مهم و قابل توجهی از درآمدهای مالیاتی کشور را تشکیل می داده است. روند تغییرات مالیات بر شرکت ها نشان می دهد که این نوع مالیات فراز و فرودهای مختلفی را به دلیل تحولات مختلف اقتصادی طی نموده است اما این روند به طور کلی افزایشی بوده است.

بررسی ها نشان می دهد از بعد درآمد زایی مالیات بر شرکت ها نقش مهمی در نظام مالیاتی ایران بازی می کند و از سوی دیگر از لحاظ ابعاد اقتصاد کلان نیز، مالیات بر شرکت ها مهمترین ابزار سیاست گذاری محسوب می شود. به دلیل وابستگی سیستم اقتصادی ایران به درآمد حاصل از فروش نفت خام، بخش زیادی از پایه مالیاتی شرکت ها (به عنوان ارزش افزوده بخش های اقتصادی) و به تبع مالیات وصولی آن از نوسانات درآمدهای نفتی تأثیر می پذیرد. مالیات بر شرکت ها بیش از ۳۵ درصد از کل درآمدهای مالیاتی را تشکیل می دهد که در این میان شرکت های بخش خصوصی بیش از شرکت های بخش دولتی تأمین کننده مالیات مورد نظر بوده اند. متوسط رشد مالیات های شرکت های دولتی در طول ۲۰ سال اخیر بیش از شرکت های خصوصی بوده است که می تواند نشان دهنده حذف معافیت های گسترده در این قسمت و افزایش حمایت از شرکت های تولیدی بخش خصوصی باشد. معافیت های مالیاتی متعدد وجود مسیرهای قانونی و غیر قانونی فرار مالیاتی از یک طرف و نظام اجرایی ناکارآمد دولتی و ضعف نظام حسابداری و ثبت دارایی ها و

---

1. Berman

هزینه‌ها نیز موجب شده که وصول مالیات‌های بالقوه شرکت‌ها تحقق نیابد. موضوع دیگری که در مورد مالیات بر شرکت‌ها قابل بحث و بررسی است، فرار مالیاتی شرکت‌های خدماتی است. از آنجا که برای شرکت‌های خدماتی حضور در بازار و همچنین قیمت‌ارایه شده قابل استتار است تشخیص مالیات دشوار و فرار مالیاتی به سهولت انجام می‌پذیرد. علاوه بر عواملی که مانع از تحقق مالیات‌های بالقوه شرکت‌ها می‌شوند نارسایی‌های نظام حسابداری و ثبت و ضبط دارایی‌ها و هزینه‌ها نیز به مثابه عوامل خارجی تأثیرگذار در نظام مالیاتی موجب عدم تحقق مالیات‌های قابل وصول شرکت‌ها می‌شوند. در کشورهای توسعه‌یافته تأمین هزینه‌های کشور از محل اخذ مالیات امری معمول و راهی برای بسط عدالت‌های اجتماعی است، اخذ مالیات در نظام اقتصادی شفاف و مبتنی بر بازار آزاد نسبت به نظام‌های اقتصادی در کشورهای در حال توسعه همچون ایران، که عدم شفافیت وضعیت کسب و کار، اقتصاد نیمه‌دولتی، نیمه آزاد، شرایط پیچ در پیچ و... دارند؛ سهل‌تر می‌باشد. با وجود نظام اقتصادی غیرشفاف، امکان عدم اعلام درآمد، پرونده‌سازی و جابه‌جایی منابع به سوی اقتصاد زیرزمینی فراهم می‌گردد.

سال‌های ۵۹ و ۵۸ به دلیل وقایع ابتدای انقلاب اسلامی نرخ رشد منفی ۲۸/۵ و ۶۷/۸ درصدی را تجربه نموده است. در سال‌های ۷۱، ۷۵ و ۹۰ از بیشترین رشد طی دوره ۹۰-۵۷ برخوردار بوده است. مالیات‌های وصولی طی سال‌های ۹۰-۱۳۸۵ گویای این مطلب است که نرخ رشد وصولی مالیات بر شرکت‌ها از سال ۸۶ به ترتیب: ۲۷، ۳۸، ۳۱، ۳۰- و ۳۶ بوده که کاهش این نرخ در سال ۸۸ به دلیل نرخ رشد منفی ۲۲ درصدی مالیات از نهادها و بنیادهای انقلاب اسلامی و کاهش ۴۷ درصدی مالیات شرکت‌های دولتی بوده که در همان سال مالیات بر شرکت‌های غیردولتی ۵۳ درصد رشد داشته است. در سال ۸۹ گرچه مالیات وصولی از شرکت‌های غیردولتی، ۳۹ درصد رشد داشته است؛ اما به دلیل کاهش ۵۳ درصدی مالیات وصولی از شرکت‌های دولتی کل مالیات‌های وصولی از شرکت‌ها کاهش داشته است.

۵-۱- روش تحقیق و برآورد الگو

روش جمع‌آوری اطلاعات و آمار به صورت کتابخانه‌ای بوده و براساس آمارهای سری زمانی ۸۹-۱۳۵۳ که از بانک مرکزی و اداره کل امور مالیاتی، اخذ گردیده، در قالب یک

الگو سرمایه گذاری نئوکلاسیکی، تأثیر متغیرهای توضیحی سرمایه‌گذاری بخش دولتی، مالیات بر شرکت‌ها، تورم، نرخ بهره، تسهیلات و دو متغیر مجازی سیاست‌های اصلاحی دولت و صندوق ذخیره ارزی بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی برای اقتصاد ایران، برآورد گردید.

فرم کلی مدل برای این تحقیق به شکل زیر است:

$$lipg = \alpha_0 + \sum_{i=1}^{n1} \alpha_1 ligg_{t-i} + \sum_{j=1}^{n2} \alpha_2 ltc2_{t-j} + \sum_{k=1}^{n3} \alpha_3 ldff_{t-k} + \sum_{r=1}^{n=4} \alpha_4 lir_{t-r} + \delta_1 d1 + \delta_2 d2$$

این مدل بر اساس روش ARDL و با توجه به معیار شوارتز بیزین برآورد گردیده است که خروجی آن در جدول ملاحظه می‌شود. همانطور که در این خروجی ملاحظه می‌شود مجموع ضرایب با وقفه متغیر وابسته کوچکتر از یک است و در نتیجه الگو به سمت تعادل بلند مدت گرایش دارد. در مرحله بعد مدل تعادلی بلند مدت و در نهایت مدل تصحیح خطا (ECM) برآورد شده است در این خروجی نیز ضریب متغیر ecm بین صفر و -۱ می‌باشد و بیانگر تعدیل به سمت تعادل بلندمدت است.

در ادامه وجود رابطه تعادلی با استفاده از رهیافت کرانه‌ها استفاده می‌شود. در این حالت مدل زیر برآورد می‌شود.

$$\Delta lipg = \beta_0 + \sum_{i=1}^{n1} \beta_1 \Delta ligg_{t-i} + \sum_{j=1}^{n2} \beta_2 \Delta ltc2_{t-j} + \sum_{k=1}^{n3} \beta_3 \Delta ldff_{t-k} + \sum_{r=1}^{n=4} \beta_4 \Delta lir_{t-r} + c_1 lipg(-1) + c_2 ligg(-1) + c_3 ltc2(-1) + c_4 ldff(-1) + c_5 lir(-1)$$

سپس فرضیه زیر را آزمون می‌کنیم:

$$H_0 : c_1 = c_2 = c_3 = c_4 = c_5 = 0$$

$$H_1 : otherwise$$

برای این آزمون بایستی از آماره F که دارای دو حد بالا و پایین است بهره‌گیری شود. آماره F بدست آمده معادل ۴/۴۳۴۵ می‌باشد و از حد بالای مقدار F در تمامی سطوح معنی‌داری مربوطه بالاتر بوده و بیانگر وجود یک رابطه بلندمدت بین متغیرهای مورد استفاده در مدل است. در نهایت آزمون‌های cusum و cusumq که بیانگر بررسی پایداری ضرایب مدل است اجرا شده و با توجه به اینکه در هر دو حالت در داخل حدود اطمینان قرار دارند پس ضرایب برآوردی نیز از ثبات لازم برخوردار است.

I_{pg} سهم سرمایه‌گذاری خصوصی از GDP

I_{gg} سهم سرمایه‌گذاری دولتی از GDP

$TC1$ سهم مالیات بر شرکت‌ها از GDP

$$D_{fi} = d(\log(I_r/I_r))$$

I_n : سرمایه‌گذاری اسمی

I_r : سرمایه‌گذاری واقعی

r : نرخ سود بلندمدت بانکی

$pc1$: مانده تسهیلات و اعتبارات (این ارقام به صورت واقعی می‌باشد)

$D1$ متغیر مجازی (Dummy) معرف سیاست‌های اقتصادی دولت می‌باشد.

$D2$ متغیر مجازی (Dummy) معرف صندوق ذخیره ارزی می‌باشد.

۵-۲- تفسیر نتایج الگو برآورد شده

- ضریب I_{gg} در الگو برآورد شده، براساس مبانی نظری دارای علامت مورد انتظار ومعنی دار بوده، بیان می‌کند هر یک واحد افزایش در سهم سرمایه‌گذاری دولتی از GDP، باعث افزایش ۰/۰۸۱۴ درصدی سرمایه‌گذاری خصوصی از GDP می‌گردد. یعنی در این الگو نشان داده شده که سرمایه‌گذاری دولتی مکمل سرمایه‌گذاری خصوصی بوده و مخارج سرمایه‌ای دولتی یک نوع درون رانی به همراه دارد. براساس اصل ۴۴ قانون اساسی، افزایش سهم بخش خصوصی و خصوصی سازی، باعث رقابتی شدن اقتصاد و افزایش کارایی کل اقتصاد می‌گردد. یعنی همگام با حرکت به سمت خصوصی سازی، سهم بخش خصوصی و بخش دولتی از GDP افزایش می‌یابد و سرمایه‌گذاری دولت در امور زیربنایی سبب رشد سرمایه‌گذاری بخش خصوصی می‌گردد. اثر مخارج سرمایه‌گذاری دولتی، روی تقاضای سرمایه‌گذاری در کشورهای توسعه نیافته، بیشتر مورد توجه قرار گرفته است و دلیل این امر نقش بسیار اساسی تر دولت در امر سرمایه‌گذاری است.

- ضریب $TC1$ در الگو معنی دار و بر اساس مبانی نظری دارای علامت انتظاری می‌باشد، این ضریب بیان می‌کند که هر یک واحد افزایش در سهم مالیات بر شرکت‌ها از GDP،

۰/۰۶۶۷ واحد سهم سرمایه گذاری بخش خصوصی از GDP را کاهش می دهد و تأیید می نماید که مالیات بر شرکت ها بر جریان حقیقی شرکت، یعنی بر سرمایه گذاری، تأثیر منفی می گذارد که در نتیجه بر تخصیص منابع و رفاه جامعه می تواند مؤثر باشد. یعنی افزایش درآمد مالیاتی به قیمت کاهش کارآیی و افزایش اضافه بار مالیاتی، تمام می شود. مالیات با افزایش هزینه استفاده از سرمایه، موجودی سرمایه مطلوب را کاهش داده و تأثیر منفی بر سرمایه گذاری خواهد داشت.

محسین و خان در مطالعه خود به این نتیجه رسیدند که مالیات بر انواع وسایل سرمایه گذاری به طور مؤثر نرخ بازگشت خالص آنها را کاهش می دهد، که این امر سبب کاهش سرمایه گذاری خواهد گردید. با توجه به تأثیر مستقیم مالیات بر شرکت ها بر سرمایه گذاری بخش خصوصی، می بایست نرخ نزولی مالیات تجربه شود، که سبب تشویق سرمایه گذاری و گسترش ظرفیت تولید تاحد مقیاس اقتصادی تولید گردد. در سیستم مالیاتی ایالات متحده، در دهه ۸۰ میلادی، نرخ های مالیات بر سود شرکت ها، پس از چند نرخ تصاعدی، شامل نرخ نزولی برای آخرین طبقه بود، با توجه به نتایج الگو، این تجربه در اقتصاد ایران نیز می تواند، سرمایه گذاری را تشویق نماید. نحوه برخورد مالیات با سرمایه گذاری و درآمد سرانه، اثرات قابل ملاحظه ای برای هزینه استفاده از سرمایه دارد، یک معافیت مالیاتی برای سرمایه گذاری، هزینه سرمایه گذرای را کاهش می دهد و باعث افزایش موجودی سرمایه مطلوب می گردد. اثر معافیت استهلاک نیز، هزینه سرمایه را کاهش می دهد، بنابراین هر چه قدر استهلاک بیشتر باشد، نرخ مؤثر مالیاتی کمتر خواهد بود و صرفه جویی مالیاتی برای سرمایه گذاری بیشتر می شود. چنانچه سرمایه گذاری ها نسبت به هم متفاوت و طول عمر مختلفی داشته باشند، ترکیبات مختلف مالیات و نرخ استهلاک، بر تخصیص منابع و سرمایه گذاری مؤثر خواهد بود. اگر استهلاک سریع باشد، هرچه سرمایه گذاری بلند مدت تر، سود بیشتر است و نرخ مؤثر مالیاتی کمتر خواهد بود، در نتیجه روند سرمایه گذاری تغییر کرده و جریان سرمایه گذاری به سمت سرمایه گذاری های بلند مدت حرکت خواهد نمود. بنابراین دولت با اعمال معافیت های مختلف مالیاتی، تعیین نرخ استهلاک بیش از استهلاک واقعی اقتصادی، یا با سرعت بخشیدن به استهلاک قابل قبول، باعث

تشویق سرمایه‌گذاری می‌گردد، که این مسئله ممکن است درآمد مالیاتی را در دوره مورد نظر کاهش دهد، اما با تشویق و افزایش در سرمایه‌گذاری، درآمدهای مالیاتی آینده افزایش خواهد یافت.

- ضریب DFI، در الگو اقتصادسنجی برآورد شده، معنی‌دار بوده و با توجه به میزان نرخ تورم در ایران که بالاتر از نرخ معتدل آن می‌باشد، براساس مبانی نظری دارای علامت مورد انتظار می‌باشد، و گویای این مطلب است که هر یک واحد افزایش در این شاخص، سهم سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از GDP را $0/0189$ واحد کاهش می‌دهد. تورم تأثیر یگانه در تمام سطوح ندارد، یعنی انتظار بر این است که تورم سرمایه‌گذاری را تشویق کند، که برای تورم معتدل و اندک این امر صادق است، اما اینکه ضریب این متغیر در این الگو منفی شده یعنی از حد آستانه قابل قبول تورم گذشته و در دامنه اثر منفی تورم بر سرمایه‌گذاری هستیم، که مطابق نظر خان، الکساندر، اسمیت، گرایمز و فلدشتاین می‌باشد، که در مطالعات خود تأثیر منفی تورم بر سرمایه‌گذاری را تأیید و بیان می‌نماید که برون رانی میان تورم و سرمایه‌گذاری خصوصی در ایران وجود دارد. تورم در سطح بالا، دامنه و مقیاس فعالیت‌هایی که رشد، سرمایه‌گذاری و روند تولید را هموار می‌سازد، کاهش می‌دهد، هزینه سرمایه را افزایش و سود دهی سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد. همچنین با تهدید ثبات اقتصادی و تعادل، میل متوسط به سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد. در محیط تورمی، افراد حاضر به سرمایه‌گذاری در طرح‌های دیر بازده نمی‌باشند و به دلیل سوددهی فعالیت‌های غیر مولد ودلالی که نیازمند سرمایه در گردش می‌باشند، سرمایه‌گذاری کاهش می‌یابد.

- $I(-1)$ (نرخ بهره دوره قبل) ضریب این متغیر در الگو برآورد شده معنی‌دار و بر اساس مبانی نظری دارای علامت مورد انتظار می‌باشد. براساس تحقیقات مختلف مربوط به اقتصاد، تغییرات نرخ بهره، روی مخارج و هزینه‌های جمعی تأثیر تأخیری دارد. نتایج الگو برآورد شده، گویای این مطلب است که بین نرخ بهره و سرمایه‌گذاری برون رانی وجود دارد، به طوری که یک واحد افزایش در نرخ بهره، $0/6699$ واحد سهم سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از GDP را کاهش خواهد داد. بنابراین سیاست‌هایی که بر روی نرخ بهره اثرگذار باشند، می‌توانند میل به پس انداز و سرمایه‌گذاری را تحت تأثیر قرار

دهند. البته کاهش نرخ بهره یا هر سیاست اقتصادی به صورت دستوری، نمی تواند اثرات قابل قبول بر متغیرهای واقعی اقتصادی را به دنبال داشته باشد، دلیل آن این است که، سیاست های دستوری در کوتاه مدت و موقتاً ممکن است، وقوع پذیرد اما انتظار می رود در بلندمدت اقتصاد تحمل پذیرش آن را نداشته باشد، از آنجا که نرخ های بهره بلند مدت، انتظارات در مورد نرخ های بهره آتی کوتاه مدت را منعکس می کنند، پس سیاستی که در بلندمدت بتواند نرخ بهره را تحت تأثیر قرار دهد، بر سرمایه گذاری مؤثر خواهد بود. اقتصاد علمی است که براساس قوانین اثبات شده می توان بر متغیرهای واقعی تأثیر گذاشت و با توسل به اصول علمی واتخاذ راه کارهای قابل قبول، می توان سیاست هایی را در پیش گرفت که منجر به کاهش نرخ بهره بلندمدت گردد که باعث بهبود در بهره وری سرمایه، افزایش موجودی سرمایه و رونق در سرمایه گذاری خصوصی گردد.

- (۱-PCI) (مانده تسهیلات واقعی بانک ها) ضریب این متغیر در الگو برآورد شده معنی دار و دارای علامت مورد انتظار می باشد. هر واحد افزایش در تسهیلات جهت حمایت از سرمایه گذاری ۱/۸۱۲۵ واحد سهم سرمایه گذاری بخش خصوصی از GDP را افزایش می دهد. میان سرمایه گذاری بخش خصوصی و تسهیلات درون رانی وجود دارد، یعنی با حمایت و تشویق سرمایه گذاری به شکل تسهیلات و تأمین اعتبار، سهم سرمایه گذاری خصوصی افزایش یافته و با توجه به کارایی بیشتر بخش خصوصی، کارایی کل اقتصاد افزایش می یابد. از آنجا که تسهیلات با توجه به ظرفیت ها، امکانات و توانایی های داخلی به منظور تأمین بخشی از اعتبار مورد نیاز طرح های تولیدی، کارآفرینی و... که توجیه فنی و اقتصادی دارند و در جهت تشویق سرمایه گذاری به بخش های مختلف اقتصادی، پرداخت می شود. از به هدر رفتن منابع و جریان پولی به سمت فعالیت های کم بازده که توجیه اقتصادی ندارد، جلوگیری می شود. علاوه بر آن اجرای بسیاری از طرح ها که توجیه اقتصادی دارند، توسط بخش خصوصی نیازمند منابع می باشد و تأمین منابع مورد نیاز طرح ها، سرمایه گذاری بخش خصوصی را افزایش خواهد داد.

- متغیر مجازی D1 اصلاحات صورت گرفته در اقتصاد، تغییر سیاست‌های دولت، گسترش و ترویج رقابت خارجی، ایجاد فضای اطمینانی و امنیت و... می‌باشد. که مجموعه این عوامل در جهت افزایش بهره‌وری کلیه عوامل، توسعه سرمایه‌انسانی، ایجاد فضای رقابتی و... بوده که انتظار می‌رود بر روی سرمایه‌گذاری بخش خصوصی تأثیر مثبت داشته باشد. در الگو برآورد شده مشاهده می‌گردد که ضریب این متغیر معنی‌دار بوده و اثر مثبت این سیاست‌ها را روی سرمایه‌گذاری نمایان می‌سازد. هر واحد تغییر در این سیاست‌ها ۰/۱۸۰۳۴ واحد سهم سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از GDP را افزایش می‌دهد، که بیان‌گر این است که ایجاد فضای اطمینان، ثبات، فضای رقابتی و... تأثیر مثبتی بر سرمایه‌گذاری دارد. با توجه به اینکه حرکت به سمت اصلاحات در ایران از سال‌های بعد از جنگ صورت گرفت، اما در آن دوران منابع صرف بازسازی خرابی‌های دوران جنگ گردید و پس از آن به زیرساخت‌ها و زیربنایها پرداخته شد. حدوداً از سال ۷۶ به بعد، برنامه اصلاحات شکل منسجم‌تری گرفت و با پذیرفتن سیاست‌های تعدیل بانک جهانی برای اصلاح اقتصادی کشور، توسعه مشارکت عمومی و فراهم نمودن زمینه مشارکت، ایجاد فضای امنیت و ثبات، رقابتی شدن عوامل و افزایش بهره‌وری و کارآیی، زمینه رشد و توسعه سرمایه‌گذاری در بخش‌های مختلف اقتصادی فراهم گردید که این روند تاکنون ادامه دارد که در ادامه این شرایط و در راستای اصل ۴۴ قانون اساسی، مرکز شورای رقابت نیز در سال ۸۹ تأسیس گردید که بر رقابتی شدن اقتصاد و عوامل نظارت داشته و واگذاری‌ها زیر نظر این مرکز صورت می‌پذیرد.
- متغیر مجازی D2، صندوق ذخیره ارزی می‌باشد، این صندوق در سال ۷۹ به منظور ایجاد ثبات در میزان استفاده از عواید ارزی حاصل از نفت و تبدیل دارایی‌های حاصل از فروش نفت به انواع دیگر ذخایر، سرمایه‌گذاری و فراهم نمودن زمینه مناسب جهت افزایش سرمایه‌گذاری و تأمین بخشی از اعتبار مورد نیاز طرح‌های تولیدی و... تشکیل گردید. همانگونه که انتظار می‌رفت نتایج حاصل از الگو، تأثیر مثبت این صندوق را بر سرمایه‌گذاری بخش خصوصی که یکی از اهداف تشکیل این صندوق همین بوده، را نشان می‌دهد. ضریب این متغیر در الگو معنی‌دار بوده و بیان‌گر این است که هر واحد افزایش در این متغیر، سهم سرمایه‌گذاری بخش خصوصی از GDP را به میزان

۰/۱۶۷۵۱ افزایش می دهد. بنابراین هر افزایش در قیمت نفت نسبت به ارقام پیش بینی شده که به صورت ارز در صندوق ذخیره ارزی واریز می گردد، زمانی که به صورت تسهیلات و تأمین بخشی از اعتبار مورد نیاز طرح های تولیدی که توجیه اقتصادی دارند؛ به بخش خصوصی پرداخت گردد، سبب افزایش سرمایه گذاری می گردد و با هدف تشکیل این صندوق سازگاری دارد.

۶- نتیجه گیری و پیشنهادات

تخمین و برآورد الگو اقتصاد سنجی به روش ARDL و با رویکرد باند، فرضیه تحقیق را که «تأثیر منفی مالیات بر شرکت ها بر سرمایه گذاری بخش خصوصی» می باشد، را تأیید نمود. در این مطالعه تمام متغیرها، دارای علامت موردانتظار و معنی دار بودند و نتایج زیر به دست آمد.

۱. افزایش سرمایه گذاری دولتی در ایران، باعث افزایش سرمایه گذاری خصوصی می گردد و بادران همراه می باشد. در کشورهای در حال توسعه، سرمایه گذاری دولت در امور زیربنایی دارای رابطه مکمل با سرمایه گذاری بخش خصوصی می باشد، بازدهی و بهره وری سرمایه گذاری خصوصی را افزایش، زمینه را برای سرمایه گذاری خصوصی مهیا و سرمایه گذاری خصوصی را تشویق می کند. یعنی در مسیر حرکت به سمت خصوصی سازی، درون رانی میان سرمایه گذاری بخش خصوصی و دولتی وجود دارد که در اقتصاد ایران بدین گونه می باشد.

۲. مالیات بر شرکت ها در اقتصاد ایران، نرخ بازگشت خالص سرمایه را کاهش، هزینه استفاده از سرمایه را افزایش و موجودی سرمایه مطلوب را کاهش داده و به طور کلی تأثیر منفی بر تخصیص منابع، کارایی اقتصادی و رفاه داشته، سرمایه گذاری بخش خصوصی را کاهش می دهد. با توجه به برون رانی، میان مالیات بر شرکت ها و سرمایه گذاری بخش خصوصی، معافیت های مالیاتی و نرخ نزولی مالیات، می تواند سرمایه گذاری بخش خصوصی را تشویق نماید. با توجه به اینکه، هدف دولت از اعمال مالیات ها فقط کسب درآمد نیست و مالیات ها، مؤثرترین ابزار سیاست های مالی دولت هستند، و با در نظر گرفتن این نکته که مالیات ها بر متغیرهای واقعی اقتصاد و جریان تولید، تأثیر می گذارند،

دولت با استفاده از نرخ‌های نزولی مالیات یا معافیت‌های مختلف مالیاتی، می‌تواند نرخ مؤثر مالیاتی را کاهش داده تا صرفه‌جویی مالیاتی برای سرمایه‌گذاری بیشتر گردد. لذا سرمایه‌گذاری تشویق و تولید افزایش می‌یابد و نهایتاً درآمد مالیاتی دولت نیز افزایش خواهد یافت.

۳. تورم، تأثیر یگانه در تمام سطوح ندارد، انتظار بر این است که برای تورم معتدل و اندک، سرمایه‌گذاری را تشویق نماید و به دلیل اینکه تورم، ترازهای واقعی پول را کاهش می‌دهد، افراد به جای نگه داشتن پول آن را سرمایه‌گذاری نمایند، اما زمانی که تورم از حد آستانه آن، بالاتر می‌رود، هزینه سرمایه را افزایش و بر سود دهی سرمایه‌گذاری تأثیر منفی به جای می‌گذارد، همچنین ثبات اقتصادی و تعادل را تهدید و میل متوسط به سرمایه‌گذاری را کاهش می‌دهد، افراد حاضر به سرمایه‌گذاری در طرح‌های دیر بازده نمی‌شوند و به سمت فعالیت‌های غیرمولد و دلالی که نیازمند سرمایه در گردش می‌باشد و تأثیر منفی بر روی رشد و توسعه دارد، روی می‌آورند.

۴. بین نرخ بهره و سرمایه‌گذاری بخش خصوصی برون‌رانی وجود دارد، بنابراین کاهش نرخ بهره سرمایه‌گذاری را افزایش می‌دهد، لذا سیاست‌های بخش مالی که نرخ بهره بلند مدت را متأثر می‌کنند، همچنین رشد و توسعه بازارهای پولی باعث بهبود در بهره‌وری سرمایه شده، میل متوسط به پس‌انداز را افزایش و ارزش فعلی و سود دهی پروژه‌های سرمایه‌گذاری را افزایش خواهد داد.

۵. پرداخت تسهیلات به بخش خصوصی، سبب تشویق سرمایه‌گذاری شده و با تأمین بخشی از منابع مورد نیاز طرح‌ها باعث اجرای آنها شده و در رشد سرمایه‌گذاری بخش خصوصی و کارایی اقتصاد تأثیر مثبت دارد.

۶. سیاست‌های تعدیل، توسعه مشارکت عمومی و فراهم شدن زمینه آن، ایجاد فضای اطمینان، امنیت و ثبات و فضای رقابتی، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی را افزایش خواهد داد.

۷. صندوق ذخیره ارزی، با تأمین بخشی از اعتبار مورد نیاز طرح‌های تولیدی بخش غیردولتی، سرمایه‌گذاری بخش خصوصی را افزایش می‌دهد.

منابع

- برانسون. ویلیام. ا. ج. ترجمه عباس شاکری (۱۳۷۸). نظریه و سیاست های اقتصاد کلان. نشر نی
  - تقوی، مهدی (۱۳۸۸) مالیات بر عایدی سرمایه، سازمان امور مالیاتی کشور.
  - پژویان، جمشید (۱۳۷۳) "بررسی اقتصادی مالیات بر شرکتها، معاونت امور اقتصادی
  - پژویان، جمشید (۱۳۸۷). اقتصاد بخش عمومی (مالیاتها). انتشارات جنگل.
  - سازمان مدیریت و برنامه ریزی. قانون برنامه چهارم توسعه. ۱۳۸۴.
  - سازمان امور مالیاتی. دفتر مطالعات و تحقیقات مالیاتی.
  - دورنبوش، فیشر (۱۳۷۸). "اقتصاد کلان". ترجمه تیزهوش تابان. انتشارات سروش.
  - رحمانی، تیمور (۱۳۷۱) "تشکیل سرمایه در ایرن" پایان نامه کارشناسی ارشد. دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران.
  - رحمانی، تیمور (۱۳۷۹). اقتصاد کلان. انتشارات برادران.
  - رومر، دیوید. ترجمه تقوی مهدی (۱۳۸۵) اقتصاد کلان پیشرفته. انتشارات دانشگاه آزاد واحد علوم و تحقیقات تهران.
  - هژبر کیانی، کامبیز (۱۳۸۷) تعیین نرخ بهینه پایه های مالیاتی و بررسی آثار اقتصادی آن، سازمان امور مالیاتی کشور.
- A.D.Knox.the Acceleration and principle and the theory of investment(1995) :A survy,Economica.New series.,vol.19.August.
  - Bange,Benhard,Granato,Lauren(1997) "The effect of inflation on the natural rate of out put"Applied Economics.
  - Bustos,Alvaro(2004) ,Engel, Eduardo, Galetovic, Alexander " Could higher taxes increase the long-run demand for Capital? " Journal of Development Economics 73 (2004) 675– 697.
  - Dale W.Jorgenson & Calvin D.Siebret(1986):"A Comparison of Alternative Theories of Corpoate Investment Behavior".A.E.R.Vol. Lv III.No 4.681-683
  - Djankov, Simeon, Ganser, Tim, McLiesh, Caralee, Ramalho ,Rita, Shleifer, Andrei (2009) ," The effect of corporate taxes on investment and entrepreneurship"working papear.
  - Ghura Dhaneshwar(1997),"Private Investment and Endogenous Growth:Evidence from Cameroon".IMF working papear.

- Gupta.Sanjeev,Clements.Benedict,Gillingham.Robert,Schiller.Christain, Verhoeven.Marijn,AlonsoTerme.Rosa,Mourmouras.Alexandros(1999)"Should Equity Be a Goal of Economic Policy?"IMF.Economic Issues.No 16.
- J.C.Poindexter.Macroeconomics.2nd Edition.1981.
- Jones.I.Charles(2001),"Alternative theories of endogenous growth".
- Khan,Mohsin & Villanueva,Delano(1997)"Macroeconomic Policies and Long-Term Growth".
- Lesli(1993),"seignorage and inflation taxes"chapter 1,section1-5.
- Nsouli,Rached & Funke(2002),"The Speed of Adjustment and Sequencing of Economic Reforms".Issues and Guidelines for Policimakers.
- Schneider.Friedrich,Enste. Dominik(2002)"The Growth of the Underground Economy".IMF.
- Sill Keith(2005)"Do budget defecit cause inflation?"buisenss Review.26-33
- Public Finance in Theory and Practice,fifth Edition,R.A.P.B.Musgrave,
- Rodrigo,Vergara(2004),"Taxation and private investment : evidence for Chile".
- Wesky,Addison ,R.Berndt Ernest(1991), "the Practice of Econometrics".
- W.Rabert J.Alexander (1997)"Inflation and economic growth".Applied Economics., "Inflation and economic growth".Applied Economics.

جدول ۱. مالیات های مستقیم به تفکیک منابع (میلیارد ریال)

نسبت ۳ به ۵ (درصد)	نسبت ۲ به ۵ (درصد)	نسبت ۱ به ۵ (درصد)	نسبت ۳ به ۴ (درصد)	نسبت ۲ به ۴ (درصد)	نسبت ۱ به ۴ (درصد)	(۵)		(۴)		(۳)		(۲)		(۱)		سال
						کل مالیاتها	رشد	مجموع مالیاتها مستقیم	رشد	مالیات بر ثروت	رشد	مالیات بر درآمد	رشد	شرکتها	رشد	
۲.۴	۱۲.۵۳	۲۲.۹۴	۴۰.۸	۷۴.۲۵	۴۶۶.۰	-	۲۶۹.۵۰	-	۱۱.۰۰	-	۵۸.۴۰	-	۲۰.۰۱	-	۱۳۵۷	
۳.۱	۱۷.۷۱	۳۵.۰۲	۵.۷۳	۳۲.۳۷	-۱۷.۱۲	۲۳.۳۷	۱۶.۳۶	۱۲.۸۰	۲۴.۸۰	۷۲.۳۰	-۲۸.۵۴	۱۴۳.۰۰	-	-	۱۳۵۸	
۵.۱	۱۹.۳۵	۱۳.۵۱	۳۲.۹۴	۸۷.۵۹	-۷۶.۴۹	۵۲.۵۲	۳۵.۱۶	۱۷.۳۰	-۸.۸۵	۶۵.۹۰	-۶۷.۸۳	۴۶.۰۰	-	-	۱۳۵۹	
۲.۹	۱۴.۱۳	۴۱.۰۸	۲.۱۸	۳۰.۹۴	۱۳۰.۵۳	۷۳۵.۵۰	-۷.۵۱	۱۶.۰۰	۱۸.۸۲	۷۸.۳۰	۳۹۴.۷۸	۲۲۷.۶۰	-	-	۱۳۶۰	
۴.۰	۱۵.۷۷	۲۸.۳۳	۸.۴۶	۳۲.۷۷	-۵۹.۸۳	۲۹۵.۴۳	۵۴.۳۸	۲۴.۷۰	۲۳.۶۳	۹۶.۸۰	-۲۳.۵۹	۱۷۳.۹۰	-	-	۱۳۶۱	
۴.۱	۱۱.۰۹	۲۵.۵۷	۹.۶۵	۲۶.۱۸	۱۶.۷۷	۳۴۴.۹۷	۳۴.۸۲	۳۳.۳۰	-۶.۷۱	۱۹.۷۸	۲۳.۷۲	۲۰۸.۳۰	-	-	۱۳۶۲	
۴.۶	۱۱.۷۸	۲۸.۶۷	۹.۲۲	۳۳.۷۶	۲۹.۲۰	۴۶۵.۶۹	۲۲.۴۲	۳۱.۱۰	۱۷.۲۸	۱۰.۵۹	۲۳.۷۲	۲۵۷.۷۰	-	-	۱۳۶۳	
۳.۵	۱۳.۱۸	۳۴.۶۰	۵.۹۸	۲۲.۸۱	۳۳.۹۵	۵۸۷.۰۲	-۱۳.۱۴	۳۵.۷۰	۲۸.۶۱	۱۳۶.۷۰	۳۸.۸۰	۳۵۷.۷۰	-	-	۱۳۶۴	
۴.۷	۱۵.۹۶	۳۶.۴۵	۷.۰۸	۳۷.۰۶	۱.۲۱	۶۰۴.۲۶	۱۹.۸۹	۴۲.۸۰	۲.۰۰	۱۶۳.۵۰	۴.۴۲	۳۷۳.۵۰	-	-	۱۳۶۵	
۶.۹	۱۶.۱۶	۳۶.۳۶	۱۱.۶۴	۳۷.۰۹	۱.۶۶	۶۱۴.۳۱	۶۷.۰۶	۷۱.۵۰	۱.۷۷	۱۶۶.۶۰	-۲.۲۴	۳۷۴.۶۰	-	-	۱۳۶۶	
۸.۳	۱۷.۴۱	۳۹.۷۹	۱۲.۴۹	۳۶.۲۶	۶.۴۵	۶۵۳.۹۲	۱۴.۲۷	۸۱.۷۰	۳.۱۹	۱۷۱.۷۰	۴.۸۳	۳۹۲.۵۰	-	-	۱۳۶۷	
۸.۱	۱۸.۸۰	۲۸.۶۳	۱۴.۲۴	۳۳.۰۱	۳.۴۴	۶۷۶.۴۰	۱۷.۸۷	۹۶.۳۰	۳.۰۰	۲۲۳.۳۰	-۱۳.۳۵	۳۴۰.۱۰	-	-	۱۳۶۸	
۷.۰	۱۸.۲۴	۲۹.۲۴	۱۱.۷۹	۳۰.۶۸	۶۸.۹۹	۱۰۰۷.۷۹	۲۲.۳۶	۱۱۸.۸۰	۳۸.۴۷	۳۰.۹۲	۶۵.۷۲	۴۹۵.۶۰	-	-	۱۳۶۹	

۵-	۱۷.۴۶	۲۸-۱	۹.۱۹	۳۷-۱	۵۱.۳۵	۲۷۶۵.۲	۴۹.۶۸	۱۵-۸.۴۴	۱۶.۶۷	۱۳۸.۶-	۵۶.۱۴	۴۸۲.۸-	۵۶.۳-	۷۷۶.۶-	۱۳۷۰
۳.۹	۱۴.۴۸	۳۴.۳۶	۷.۱۱	۲۶.۳۸	۶۲.۶۱	۳۷۷۵.۵	۳۷.۳۶	۲-۷۲-۲	۶.۱۸	۱۴۷.۳-	۱۳.۲۴	۵۴۶.۷-	۶۷.۴۸	۱۹۷۳.۶-	۱۳۷۱
۶.۱	۱۸.۸۶	۳۹.۴۲	۹.۲۸	۲۸.۵۹	۵۹.۷۶	۴-۶۱.۳	۲۹.۳۱	۲۶۹۷.۲۲	۶۸.۸۴	۲۴۸.۷-	۴-۱۱	۷۶۶-۰۰	۲۳.۴۱	۱۶-۱-۰۰	۱۳۷۲
۶-۰	۲-۰.۴۹	۴۳.۶۸	۸.۳۸	۲۸.۴۷	۶-۷-	۵۴۹-۸	۴۷.۶۶	۳۹۵-۸۵	۳۳-۹	۳۳۱-۰۰	۶۶.۸۵	۱۱۲۴.۹-	۴۹.۸-	۲۳۹۸.۳-	۱۳۷۳
۶.۶	۲۵.۵۶	۴۵-۷	۸.۴-	۳۲.۴۹	۵۷.۳-	۷۳۱۳-۰	۴۵.۶-	۵۷۵۲.۴-	۴۶-۴	۴۸۳.۴-	۶۶.۱۷	۱۸۶۹.۲-	۳۷.۴۴	۳۹۹۶.۲-	۱۳۷۴
۴.۸	۲۳.۸۳	۴۲.۸۲	۶.۵۸	۳۲.۹۲	۵۹.۱۴	۱۲۵۶-۲	۵۸-۹	۹-۹۳۹.۹۳	۲۳.۸۳	۵۹۸.۶-	۶-۱۶	۲۹۹۳.۷-	۶۳.۱۷	۵۳۷۸.۳-	۱۳۷۵
۴.۱	۲-۰-۹	۳۹.۵۴	۶.۴-	۳۱.۶-	۶۱.۸-	۱۷۴۴۲.۶	۲۲-۳	۱۱-۹۶.۹۱	۱۸.۷۱	۷۱-۶-	۱۶.۴-	۳۴۸۴.۶-	۲۷.۵۱	۶۸۵۷۸-	۱۳۷۶
۴.۶	۲-۸.۶	۴۲.۴-	۶.۷۴	۳-۰.۶۸	۶۲.۳۷	۱۸۶۸۶.۶	۱۴.۶۸	۱۲۷-۳.۶۸	۲-۴۱	۸۵۵.۶-	۱۱.۸۴	۳۸۹۷.۱-	۱۵.۵۴	۷۹۳۳.۶-	۱۳۷۷
۲.۹	۱۳.۳۷	۲۴.۹۶	۶.۹۲	۳۲.۳۳	۶-۳.۵	۴-۲۶۵.۷	۳۱-۶	۱۶۶۲۸.۹۵	۳۴.۷-	۱۱۵۲.۵-	۳۸.۱۳	۵۳۸۳.۱-	۲۶.۸۲	۱-۰-۴۸.۴-	۱۳۷۸
۴-۰	۱۸.۶۸	۳-۸.۷	۷.۴۱	۳۴.۸۲	۵۷.۵۶	۳۶۵۸۵.۲	۱۷.۸۷	۱۹۶۳۳.۹۶	۲۶.۲۶	۱۴۵۵.۱-	۲۶.۹۵	۶۸۳۴.۰۰	۱۲.۴۱	۱۱۲۹۵.۵-	۱۳۷۹
۴.۶	۲-۸.۳	۲۹.۶۱	۸.۳-	۳۷.۸-	۵۳.۷۴	۴۱۷۸۴.۵	۱۷.۳۲	۲۳-۳۳.۱۹	۳۱.۳۱	۱۹۱-۷-	۳۷.۳۶	۸۷-۳.۷-	۹.۵۳	۱۳۳۷۱.۹-	۱۳۸۰
۵.۳	۱۶.۶۵	۲۹.۴۴	۱-۳۱	۳۲.۱۳	۵۷.۵-	۵-۱۴۱.۱	۱۱.۴۸	۲۵۶۶۶.۶۵	۳۸.۵۱	۲۶۶۶.۶-	-۵.۲۴	۸۲۴۷.۶-	۱۹.۲۹	۱۴۷۵۸.۴-	۱۳۸۱
۴.۱	۱۳.۸۴	۳۱.۳-	۸.۲۶	۲۸-۸	۶۳.۵۱	۶۵-۹۹-۰	۲۴.۹۹	۳۲-۸-۹۸	-۱.۲	۲۶۶۹.۷-	۹.۲۲	۹-۰-۸.۲-	۳۸-۶	۲-۳۷۵۸-	۱۳۸۲
۴.۹	۱۳.۹۵	۳-۸.۳	۹.۷۶	۲۸-۰.۶	۶۲-۰.۴	۸۴۴۱.۲	۳-۷۸	۴۱۵۵.۳۳	۵۴.۵۹	۴-۹۶.۱-	۳-۷-	۱۱۷۷۳.۳-	۳۷.۷۴	۲۶-۲۷.۵-	۱۳۸۳
۳.۲	۱۱.۳۳	۴۷.۹-	۵.۱۳	۱۸.۱۱	۷۶.۵۵	۱۳۴۵۷۴.۴	۱-۰۰.۷۱	۸۴۰-۶.۲۲	۵.۳۸	۴۱۱۶.۶-	۲۹.۵۶	۱۵۲۵۳.۱-	۱۴۷.۶۶	۶۴۴۵۹.۹-	۱۳۸۴
۳.۵	۱۲.۸۳	۴۸-۶	۵.۵-	۱۹.۹-	۷۴.۵۵	۱۵۱۶۲-۰۰	۱۶	۹۷۶۹۱.۳	۲۴.۵۹	۵۳۷۸-۰۰	۲۷.۵۲	۱۹۴۵۱-۰۰	۱۳-۳	۷۲۸۶۲.۰۰	۱۳۸۵
-	-	-	۶.۱	۲-۰.۵	۷۳.۳	-	۲۹.۳	۱۶۶۳۳.۶۴	۴۴.۳	۷۷۶۲.۳-	۳۳.۵	۲۵۶۶-۵۶	۲۷.۱	۷۷.۹۲۶۱-	۱۳۸۶
-	-	-	۴.۶	۱۸.۹	۷۶.۵	-	۳۲.۳	۱۶۷۱۵۲.۵-	-۱	۷۷۷-۵۵	۲۱.۷	۳۱۵۸۷.۲۳	۳۸	۲۴.۱۲۷۷۹۴	۱۳۸۷
-	-	-	۳.۷	۱۶.۲	۸-	-	۲۵.۱	۲-۹-۲۹.۷۳	-۴	۷۸-۱.۸۹	۷.۴	۳۴۹۲۷.۹۷	۳-۹	۹.۱۶۷۲۹۹	۱۳۸۸
-	-	-	۶.۶	۲۴.۴	۶۹	-	-۱۹.۳	۱۶۸۷۶۸.۴	۲۴.۷	۱۱۱۳۴.۶-	۲۱.۲	۴۱۱۵.۶۶	۳-۴	۱۷.۱۱۶۵-۰۰	۱۳۸۹

منبع: سازمان امور مالیاتی کشور، دفتر مطالعات و تحقیقات مالیاتی

جدول ۲. مالیات بر شرکت ها به تفکیک منابع (میلیارد ریال)

سال	(۱)		(۲)		(۳)	(۴)	نسبت ۱ به ۳	نسبت ۱ به ۴	نسبت ۲ به ۳	نسبت ۲ به ۴
	رشد	مالیات بر شرکت های دفنی	رشد	مالیات بر شرکت های غیردفنی	مالیات بر شرکت ها	مالیاتهای مستقیم				
۱۳۷۰	-	۳۴.۲۲۲	-	-۲.۵۳۰	۶۰.۷۷۴	۴۴.۱۵۰۸	۷۰.۲۸	۴۲.۶۸	۷۴.۱۴	۱۴.۳۵
۱۳۷۱	۵۵.۹۸	۴۵.۴۴۱	۱۰.۸۳۳	۱۰.۸۳۳	۳۰.۱۲۹۷	-۲.۲۰۷۲	-۳.۳۴	۲۲.۶۴	۳۱.۲۱	۲۱.۴۰
۱۳۷۲	۱۴.۲	۹۰.۴۵۰	۶۹.۱۱۳۰	۷۲.۳۵	-۰.۱۶۰۱	۲۲.۲۶۷۹	۱۶.۲۸	۶۲.۷۰	۸۳.۱۶	۲۰.۴۲
۱۳۷۳	۶۸.۷۷	۱۷.۸۰۱	۸۰.۱۵۶۹	۸۴.۳۸	۳۰.۲۳۹۸	۸۵.۳۹۵۰	۴۱.۳۳	۴۵.۶۵	۲۸.۲۰	۷۳.۳۹
۱۳۷۴	۴۸.۳۰	۳۷.۱۰۴۵	۵۵.۲۳۳۰	-۹.۴۲	۲۰.۳۲۹۶	۴۰.۵۷۵۲	۷۱.۳۱	۶۷.۶۷	۱۷.۱۸	۷۸.۲۸
۱۳۷۵	۴۸.۱۲۰	۸۴.۲۳۰۴	-۰.۳۰۵۰	۷۴.۳۶	۳۰.۵۲۷۸	۹۳.۹۰۹۳	۸۵.۴۲	۷۱.۵۶	۳۴.۲۵	۵۴.۲۳
۱۳۷۶	۴۲.۳۷	۲۲.۳۱۶۷	۱۱.۳۶۶۱	-۴.۲۰	۸۰.۶۸۵۷	۹۱.۱۱۰۹۶	۱۸.۴۶	۳۹.۵۳	۵۴.۲۸	۹۹.۲۲
۱۳۷۷	۹۱.۲۰	۴۸.۳۸۲۹	۱۶.۴۰۹۴	۸۳.۱۱	۶۰.۷۹۲۳	۶۸.۱۲۷۰۳	۳۳.۴۸	۶۷.۵۱	۱۴.۳۰	۲۳.۲۲
۱۳۷۸	۷۲.۲۸	۳۴.۴۹۲۹	۵۴.۵۱۰۴	۶۸.۲۴	۴۰.۱۰۰۴۸	۹۵.۱۶۶۴۸	۰۶.۴۹	۸۰.۵۰	۶۱.۲۹	۶۶.۳۰
۱۳۷۹	۶۱.۰۰	۱۶.۴۸۹۹	۳۲.۶۳۹۶	۳۱.۲۵	۵۰.۱۱۲۹۵	۹۶.۱۹۶۲۳	۳۷.۴۳	۶۳.۵۶	۹۷.۲۴	۵۹.۲۲
۱۳۸۰	۸۰.۸۰	۹۰.۴۴۶۷	۹۸.۷۹۰۳	۵۷.۲۳	۹۰.۱۳۳۷۱	۱۹.۲۳۰۲۳	۱۱.۳۶	۸۹.۶۳	۴۱.۱۹	۳۳.۲۴
۱۳۸۱	۱۳.۶۷	-۳.۷۴۶۷	۲۵.۹۶۸۵	۵۴.۲۲	۴۰.۱۴۷۵۸	۶۵.۲۵۶۶۶	۶۰.۵۰	۶۳.۶۵	-۹.۲۹	۷۳.۳۷
۱۳۸۲	۳۶.۳۰	-۰.۵۲۰۰	۹۹.۱۱۱۲۳	۸۵.۱۴	۸۰.۲۰۳۷۵	۹۸.۳۲۰۸۰	۵۲.۲۵	۵۹.۵۴	۲۱.۱۶	۶۷.۳۴
۱۳۸۳	۹۵.۳	۵۱.۵۴۰۵	۷۷.۱۴۷۰۵	۲۰.۳۲	۵۰.۲۶۰۲۷	۳۳.۴۱۹۵۵	۷۷.۲۰	۵۰.۵۶	۸۸.۱۲	-۰.۵۳۵
۱۳۸۴	۸۸.۱۱	۴۵.۶۰۴۷	۹۲.۱۷۵۰۶	-۵.۱۹	۹۰.۶۴۴۵۹	۸۲.۸۴۲۰۶	۳۸.۹	۱۶.۲۷	۱۸.۷	۷۹.۲۰
۱۳۸۵	۸۴.۶۱	۹۷.۹۷۸۶	۱۸.۲۲۴۴۹	۲۳.۲۸	-۰.۷۲۸۶۲	۵۶.۹۷۷۳۱	۴۳.۱۳	۸۱.۳۰	-۱.۱۰	۹۷.۲۲
۱۳۸۶	۴۸.۱	۱۴۴۹.۶۳	۲۷۳۸۰.۷	۲۲	۷۷.۹۲۶۱۰	۶۳.۱۲۶۳۳۳	۱۵.۷	۲۹.۶	۱۱.۵	۲۱.۷
۱۳۸۷	۱۲.۹	۱۶۳۶۶.۷۲	۳۳۱۳۷.۴	۲۱	۲۲.۱۲۷۷۹۴	۵۰.۱۶۷۱۵۲	۱۲.۸	۲۵.۹	۹.۸	۱۹.۸
۱۳۸۸	-۴۷.۴	۸۶۰.۵۹۶	۵۰۷۸۱.۸	۵۳	۹.۱۶۷۲۹۹	۷۳.۲۰۹۰۲۹	۵۱.۴	۳۰.۴	۴.۱	۲۴.۳
۱۳۸۹	۴۱	۱۲۱۴۶.۱۵	۷۰۶۳۸.۱	۳۹	۱۷.۱۱۶۵۰۰	۴.۱۶۸۷۴۸	۱۰.۴	۶۰.۶	۷.۲	۴۱.۹
۱۳۹۰	۱۰.۷	۲۵۱۹۴.۴۴	۸۷۵۲۶.۸	۲۴	۶.۱۵۷۸۹۲	۶.۲۲۰۴۱۷	۱۶	۵۵.۴	۱۱.۴	۳۹.۷

منبع: سازمان امور مالیاتی کشور، دفتر مطالعات و تحقیقات مالیاتی

Estimated Long Run Coefficients using the ARDL Approach

ARDL(2,0,3,0,2) selected based on Schwarz Bayesian Criterion

*****

*****

Dependent variable is LIPG

33 observations used for estimation from 1358 to 1390

*****

*****

Regressor Coefficient Standard Error T-Ratio[Prob]

LIGG .081407 .063382 1.2844[.214]

LTC2 -.066693 .041937 -1.5903[.128]

LDFI -.018886 .021472 -.87953[.390]

LIR -.66992 .16431 -4.0772[.001]

INPT 1.8125 .21122 8.5813[.000]

D1 .18034 .064221 2.8082[.011]

D2 .16751 .047782 3.5058[.002]

*****

*****